

Lelkesedéssel az elköteleződésért

A 2023. évi költségvetést is tárgyalta a zsinat

- Szerző: Vitális Judit

Az egyházi év végén ülésezett a Magyarországi Evangélikus Egyház XI. Zsinata Budapesten, az Üllői úti székház kápolnájában. A november 25–26-ai ülészak legtöbb hozzászólást kiváltó napirendi pontja a 2023. évi költségvetésről folytatott vita volt. A zsinat tagjai az országos tisztségviselők jelentéseinek túl beszámolót hallhattak a konfirmáció és elköteleződés tematikus évének előkészületeiről, a lelkészutánpótlás kérdéséről, az oktatási rendszer általános problémáiról, a formálódó diakóniai stratégiáról, valamint a gyülekezetplántálás eredményeiről.

A zsinat ezúttal is az igére figyelve, elcsendesedéssel kezdte munkáját. Kondor Péter, a Déli Egyházkerület püspöke Máté evangéliumából azt a részt idézte, amikor Jézus azzal a mondattal szólítja fel távozásra a sátánt, hogy „*meg van írva: »Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!«*” (Mt 4,10)

Az ülészak egy új zsinati tag eskütételével folytatódott. A Lackner Pál lemondásával megüresedett helyet Hokker Zsolt budafoki lelkész foglalta el. A nyugalmazott tábori püspök visszalépésével a teológiai bizottság elnöki posztja is betöltetlenné vált, de utódját majd csak a következő ülészakon fogják megválasztani. Személyi változások történtek az egyházi bíróság összetételében is: Zsednai Józsefné lemondásának tudomásulvétele mellett a testület lelkészi tagjának választották Kiss Miklóst és Réz-Nagy Zoltánt, a nem lelkészi jegyzők között pedig Gróf Gábor helyére Szabó Zsuzsanna került. Valamennyi megbízatás a 2024-ben esedékes általános tisztújításig szól.

Az első ülés szokásos pontjai – az előző ülészak jegyzőkönyvének elfogadása, a lejárt határidejű zsinati határozatok ismertetése, a zsinati elnökség és a bizottságok beszámolója, valamint a napirend elfogadása – után a Nigériai Evangélikus Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház közötti megállapodásról kellett döntenie a zsinatnak. Fabiny Tamás elnök-püspök tájékoztatta a jelenlévőket, hogy amikor október második felében [hazánkba látogatott Panti Filibus Musa érsek a Lutheránus Világszövetség elnökeként](#), egyúttal felvetette, örömmel erősítené a két egyház közti kapcsolatot. A tervezet ismeretében a zsinat úgy határozott, felhatalmazza az országos elnökséget a megállapodás aláírására.

Ha van valamink, abból mindig lehet adni

A novemberi ülészakok hagyományosan az országos tisztségviselők éves jelentéseivel szoktak folytatódni. [Pröhle Gergely országos felügyelő beszámolójában](#) reflektált arra, hogy milyen „fantasztikusan és szívmelengető módon” állt helyt egyházunk az elmúlt évben. Felelevenítette, hogyan „nyíltak meg szívek és pénztárcák” a háború hírére, és miként hozta közös nevezőre a segítségnyújtás azokat, akik között egyébként nézetkülönbségek vannak bizonyos témákban. A menekültek mellé való odaállásban egyházunk cselekvőképessége mutatkozott meg. Az [infláció és az energiaárak növekedése](#) jellemzően nem a kétségbeesést növelte a gyülekezetekben, intézményekben, hanem a józan mérlegelés után a szükséges takarékosági lépések megtételére ösztönözte a közösségeket. Kiemelte, hogy az egyház országos irodája által kidolgozott támogatási eljárás olyan protestáns erényekkel ötvözi a központi segítségnyújtást, mint az önszerveződés és az önszegélyezés. Az idei évben megvalósult nagyszabású alkalmak (Szélrózsa ifjúsági

találkozó, [evangélikus presbiterek országos találkozója](#)) kapcsán hálaadását fejezte ki, a Magyarország Kormányával kötött megállapodás tekintetében viszont a források – reménység szerint átmeneti – elapadásáról volt kénytelen szólni. Jelentése végén az országos felügyelő a 2024-ben esedékes általános tisztújításra irányította a zsinati tagok figyelmét, hangsúlyozva, hogy már most meg kell kezdődnie az alkalmas jelöltek felkutatásának, a jövőben az egyházért ilyen módon is felelősséget vállaló egyháztagok „kinevelésének”.

„Az egyház jövője – a jövő egyháza” témakör [Abaffy Zoltán nem lelkészi elnöki beszámolójában](#) is nyomatékosan megjelent. Az elmúlt egy év zsinati munkájának összegzése, legfőbb eredményeinek ismertetése után mind az írásban beadott jelentésében, mind annak szóbeli kiegészítésében rátért arra, hogy a kor kihívásainak csak az aktív, cselekvő, tevékeny egyház tud megfelelni. A nem lelkészi elnök előrevetítette, hogy a zsinati tanács javaslatára a jövő májusi ülészakon megkezdik a kérdés alapos feldolgozását, megtárgyalását.

[Éves jelentését a zsinat lelkészi elnöke](#) ezúttal is lelkipásztori identitása tükrében – de az abban foglaltakat az egyetemes papság elve alapján a testület világi tagjai számára is érvényesnek tekintve – fogalmazta meg. Hafenschel Károly szerint, ahogyan hívő keresztényként ideális esetben életünk minden percét istenkapcsolatunk határozza meg, úgy a zsinat feladata is az, hogy minden felmerülő kérdést az ige fényében, a teológia koordináta-rendszerébe helyezve vizsgáljon meg, döntéseit pedig hitből fakadóan, imádságos keretben hozza meg. A konfirmáció és elköteleződés jegyében foglalt 2023-as tematikus évről szólva visszautalt az úrvacsora éveire, és utólagos önvizsgálatra hívta zsinati testvéreit: gondolják végig, valóban megelevenedett-e egyházunkban az istentiszteleti élet, az úrvacsorai közösség, és ennek nyomán arra kérte őket, tegyenek meg mindent azért, hogy az újabb tematikus év végén előrelépésről, örömeikről lehessen majd számot adni. A „talpon maradás, talpra állás, talpalás” hármas képét használva úgy fogalmazott: az előttünk álló küzdelmes évek feladata, hogy – gyermekeink, unokáink érdekében is – tudunk-e példamutatóan élni a környezet védelme és az energiatakarékosság terén, és tudunk-e másokról is gondoskodni, személyes diakóniát végezni, mert „ha van egy kevesünk, azt mindig el lehet felezni”.

A *Collins English Dictionary* néhány hete a *permakrízis* kifejezést választotta az év szavának – ezzel a hírrel nyitotta [elnök-püspöki jelentését Fabiny Tamás](#). Mint mondta, személyes életünkre és az egyház életére is hatással van a hosszú ideje tartó instabilitás és bizonytalanság. Az egymást követő válságok azonban egyúttal lehetőségeket is rejtenek, emelte ki. A szolidaritás tanulása, a józan mérlegelés választása, az *elég* etikájának elsajátítása, a lemondani tudás megvalósítása, a fogyasztás mérséklése mind ilyen eredmények lehetnek. Az országos felügyelőhöz hasonlóan Fabiny Tamás is elismeréssel szólt a menekültek között végzett rendkívüli erőfeszítésekről, utalt a kormánnyal kötött megállapodásra, továbbá ökumenikus és nemzetközi kitekintést is tett. Jelentését azzal a könyörgéssel zárta, hogy legyenek láthatóvá rajtunk Isten tettei, legyen velünk az Úr jóindulata, és így váljon maradandóvá kezeink munkája (vö. Zsolt 90,16–17).

A zsinat elfogadta a négy egyházvezető jelentését, és ugyanígy az országos tisztségviselők éves beszámolóit is.

Szabad az út az energetikai fejlesztések előtt

A Magyarországi Evangélikus Egyház 2023. évi költségvetésének tárgyalását Csorba Gábor vezette fel. Az országos iroda gazdasági osztályának vezetője külön felhívta a zsinat figyelmét néhány kiemelt szempontra, valamint az új költségvetési sorokra. Tájékoztatást adott arról, hogy a tervezet szerint az orgonaprogram megvalósítását – melyből a györkönyi és a pilisi evangélikus templom hangszerének javítása van még hátra – 2024-re, illetve 2025-re halasztják. Elhangzott, hogy a konfirmáció és elköteleződés tematikus évének költségeire valamivel több mint 38 millió forintot kívánnak fordítani. Jövőre két – a konfirmáció megítélését, gyakorlatát feltérképezni kívánó, valamint az evangélikus identitásra fókuszáló – országos kutatást terveznek, ezek finanszírozására 12 millió forintot szánnak. A kiadási oldalon új tételeket jelentenek a kórházi lelkipásztori szolgálat támogatásának kiegészítésére, illetve a személyiségvédelmi munkacsoport működésére tervezett összegek.

Az új tételek legjelentősebbike az [energetikai fejlesztések](#) vissza nem térítendő támogatására elkülönített 500 millió forint. Ugyanerre a célra további 250 millió forintot visszatérítendő támogatásként terveztek be a költségvetésbe. Ezt a keretet részben úgy kívánják fedezni, hogy az egyházmegyék a korábbi 135 millió forint helyett 54 millió forintot kapnak az egyházközségi felújítások, beruházások támogatására.

A költségvetés vitájánál a leghevesebb indulatokat az előterjesztés ezen pontja váltotta ki. A felszólalók azt vélték kiolvasni belőle, hogy az országos egyház bizalmatlan az egyházmegyékkel szemben, és korábbi hatáskörük megnyirbálásaként értelmezték a javaslatot, továbbá az esetleges aránytalanságokkal kapcsolatos aggodalmaiknak is hangot adtak. Krámer György, az országos iroda igazgatója megnyugtatóan nyomatékosította, amit egyébként az országos presbitérium határozata írásban is rögzít, hogy „a pályázat elbírálásánál az egyházmegyék véleményét hangsúlyozottan figyelembe kell venni”. A tervezet ellenzői úgy érveltek, hogy az egyházmegyei keret csorbítása miatt nem tudják majd kellő mértékben segíteni azokat az egyházközségeket, amelyeknek nincs elegendő tartalékuk a váratlanul szükségessé váló felújítások elvégzésére. Az előterjesztés mellett kiállók pedig éppen amellet emelték fel szavukat, hogy ennek a lehetőségnek köszönhetően olyan egyházközségek is nagyobb volumenű beruházást valósíthatnak majd meg, amelyeknek önerő híján más körülmények között esélyük sem lenne rá. A vita során Homoki Pál esperes módosító javaslatot nyújtott be, melyben köztes megoldásként azt fogalmazta meg, hogy az egyházmegyék jövőre is ugyanolyan mértékű támogatást kapjanak erre a célra, mint amilyet kaptak ebben az évben, de ennek nyolcvan százalékát csak energetikai célú beruházásokra fordíthatják. A szavazás során a beadvány nem kapta meg az elfogadásához szükséges többséget: a szavazati joggal jelen lévő 51 fő közül 24-en szavaztak rá igennel.

Ugyancsak több reflexió érkezett az előterjesztés azon pontja kapcsán, mely a kötelező offeratóriumok szüneteltetését javasolta a következő évre. Aradi András esperes, a zsinat lelkeszi alelnöke még az ülés előtt megelőzően eljuttatta a testülethez a Tolna–Baranyai Egyházmegye közgyűlésének határozatát, melyben arra kéri a zsinatot, hogy ne függesse fel a kötelező offeratóriumok meghirdetését. Indoklásként úgy fogalmaztak: egyházunk Jézustól tanult alapgon dolata az egymáson való segítség gyakorlása. A zsinati tagok hozzászólásaikban egyetértésüket fejezték ki, kiemelve a szolidaritás, a másokért odaszánt élet értékeit. Hozzá tették: az adakozást soha nem a túlélésért küzdőktől várják el, hanem azoktól, akiknek lehetőségük van erre. A beadványt végül – hat tartózkodás mellett – elfogadta a zsinat.

A 2023. évi költségvetésről szóló törvényt – amely a bevételi főösszeget közel 38 milliárd, a kiadási főösszeget több mint 40,6 milliárd forintban állapítja meg – végül 45 igen, 3 nem szavazattal és 3 tartózkodás mellett fogadta el a zsinat.

Szükség van a lelkesedésre

A konfirmáció és elköteleződés tematikus évének előkészítéséről Pángyánszky Ágnes, az Evangélikus Hittudományi Egyetem adjunktusa, a tartalmi háttér kidolgozásáért felelős munkacsoport vezetője és Szidoly Roland lelkész, a tematikus év gyakorlati megvalósításával megbízott munkacsoport, a gyülekezeti és missziói osztály referense tájékoztatta az egybegyűlteket. Elhangzott, milyen kiadványokat, szakmai konferenciákat és továbbképzéseket, médiamegjelenéseket, illetve közösségi alkalmakat terveznek 2023-ra. Utóbbiak tekintetében megyei és regionális, egy-, illetve többnapos programokkal, országos táborral és találkozóval is számolnak. A tematikus év finanszírozására elkülönített összeg több mint felét erre a célra kívánják fordítani.

A hozzászólók üdvözltek a koncepciót, azonban néhányan kétségüknek is hangot adtak. Felvetődött például, hogy miként lehet úgy ünnepelni a konfirmációt, hogy számos gyülekezetünkben jövőre éppen nem lesz konfirmáció. Mások súlytalanak érezték a fiatalok megszólítására tett törekvéseket, vagy épp hiányolták a felnőttkonfirmációra történő utalást, illetve az azokhoz való odafordulást, akik nem evangélikus egyházközösségekben konfirmáltak ugyan, de közösségeink aktív, elkötelezett, akár egyházfenntartói hozzájárulást is fizető tagjai.

Az előterjesztők a hozzászólásokra reagálva hangsúlyozták, hogy a munkacsoport módszertani támogatást tud nyújtani a gyermek- és ifjúsági munkához, de annak sikere végső soron a fiatalok között mozgókon, a lelkészek, a hitoktatók, a gyülekezeti munkatársak lelkesedésén és kreativitásán múlik.

Egységes fellépés az oktatási rendszer problémái kapcsán

A soproni Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium sztrájkbizottsága beadványt juttatott el a zsinat oktatási intézményi küldöttjein keresztül az egybegyűlt testülethez. Ebben felsorolják az általuk tapasztalt legégetőbb problémákat, és kérik, hogy az egyház országos elnöksége kezdeményezzen érdemi párbeszédet a kormánnyal sztrájkköveteléseik tekintetében. A beadványt ismertető Szűcs Gábor, a Gyurátz Ferenc Evangélikus Általános Iskola és Óvoda igazgatója elmondta azt is, hogy a témával az egyház nevelési és oktatási bizottsága is foglalkozott. A grémium a tájékozáson és a szakértői egyeztetéseken túlmenően egy nyilatkozat kiadására is javaslatot tett, amely rögzíthetné, hogy a köznevelési rendszer problémái az evangélikus köznevelési intézményeket is érintik. Szűcs Gábor a nehézségek kapcsán az általa vezetett intézmény adatain keresztül szólt arról, mit jelent a gyakorlatban a pedagógusok túlterheltsége, illetve hogyan mutatkozik meg a bérekben a megbecsültség hiánya.

A hozzászólások során elhangzott, hogy az [ökumenikus püspöki tanács néhány héttel korábbi találkozásán](#) is felmerült ez a téma, és akkor az egyházvezetők abban maradtak: szakmai szinten kezdődjenek meg az egyeztetések a három legnagyobb történelmi felekezet között, hogy később egységesen léphessenek fel a szaktárca előtt. Krámer György országos irodaigazgató elmondta, ez a közös munka már meg is kezdődött.

Kondor Péter püspök hozzászólásában azt emelte ki, hogy a zsinat egyaránt felelősséggel tartozik azok felé, akik aláírták a beadványt, és azok felé is, akik a követelések nem minden pontjával értenek egyet. Fabiny Tamás elnök-püspök is megerősítette, hogy minden szinten tartózkodni kell attól, hogy éket verjenek, feszültséget okozzanak az eltérő állásponton lévő kollégák között.

A zsinat végül egy tartózkodás mellett határozatban rögzítette, hogy az országos elnökség folytassa a megkezdett egyeztetéseket az oktatási intézményfenntartó egyházak vezetőivel és szakértőivel annak érdekében, hogy az egyházak együtt tegyenek javaslatot a kormánzatnak az oktatási rendszerben kialakult problémák megoldására.

Hogy meghallják a belső elhívást

A lelkészutánpótlás fejlesztésének szükségességéről ez év februári ülészakán hozott határozatot a testület. Ennek nyomán széles körű egyeztetések indultak, és a legkülönbözőbb intézmények, illetve szolgálati területek bevonásával alakult meg a cselekvési terv kidolgozásával megbízott munkacsoport. Az eddig elvégzett munkáról Krámer György országos irodaigazgató adott tájékoztatást, aki hangsúlyozta, hogy a lelkészi szolgálatra való elhívás alapvetően Isten fennhatósága alá tartozik. Nem külső, formai okok miatt választja tehát valaki ezt a hivatást, hanem a személyes, belső megszólítottága okán. Az egyház feladata ezért – az evangélium hirdetésén túl – leginkább abban ragadható meg, hogy arra bátorítsa a fiatalokat, hogy [kövessék ezt a belső elhívást](#). Nélkülözhetetlen a lelkipásztori szolgálat, illetve a közösségi élet hiteles felmutatása, annak a lehetőségnek a felvillantása, hogy az valóban az ő útjuk lehet. A munkacsoport továbbra is fontosnak tartja a másoddiplomás lelkészképzést, emellett pedig külföldi mintára az úgynevezett lektorképzés elindítását is megfontolandónak véli. A helyzet feltárása után a megkezdett munka a konkrét feladatok és lépések meghatározásával folytatódik.

A választási törvény módosítása már a tisztújításra mutat

A választási törvény módosítása több ízben is napirenden volt az elmúlt évben, a novemberi ülészakon két pontról kellett még állást foglalnia a zsinatnak. Ezek egyike a távolléti ülések és a szavazások lebonyolításának rendezését illeti, a másik pedig a lelkészválasztás egy speciális esetét próbálná célszerűbben kezelni. Ittzés András nem lelkészi alelnök előterjesztéséből kiindulva, e téren alapvetően arra gondoltak, amikor a határozott időre létrejött szolgálati jogviszony lejártakor a gyülekezet az addig ott szolgáló lelkészt kívánná határozatlan időre megválasztani. A javaslat szerint ilyenkor egyszerűsített procedúrát kellene lefolytatni.

A hozzászólások során felmerült a kérdés, vajon ezek a rendelkezések kiterjeszthetők-e arra az esetre is, amikor a lelkész nyugdíjba vonulásával megüresedő hely betöltéséről van szó, lévén akkor is előre látható időpontban üresedik meg az állás, és törvényben lehetne rögzíteni, legkésőbb mikor kell elindítani a lelkészválasztás folyamatát. A részletes vita során aztán további kérdések is felmerültek, melyek tisztázása komolyabb előkészítést igényel, így a választási törvény módosításairól végül az eredeti előterjesztésről kellett dönteniük az egybegyűlteknél. A módosításokat 39 igen és 4 nem szavazattal, 2 tartózkodás mellett fogadták el.

Ugyanehhez a napirendi ponthoz kapcsolódóan egy nyilatkozat tervezetét is véleményezték a zsinati tagok. Az előterjesztők ugyanis fontosnak tartották, hogy – a közelgő tisztújításra készülve – az egyház nyilvánosságát is megszólítsák, és a választások előkészítésére, az alkalmas jelöltek időben történő felkutatására buzdítsanak. A hozzászólásokból az derült ki, hogy egy ilyen dokumentum kiadásáról nem feltétlenül a zsinatnak kell döntenie, illetve hogy az előterjesztéshez csatolthoz képest több dologra ki kellene térni a szövegezésében. Ezen vélemények hatására az előterjesztő az illetékes munkacsoport nevében visszavonta a határozattervezetet, így arról a testületnek végül nem kellett állást foglalnia.

A plántálás hosszú távú befektetés

A 2016 novemberében elindított gyülekezetplántálási programról évről évre helyzetjelentést tesz a zsinat előtt a program koordinálásával megbízott Gáncs Péter nyugalmazott püspök. Beszámolójában újra kiemelte: a gyülekezetplántálás esetében rendkívül lassú és hullámzó folyamatról van szó, és egyáltalán nincs garancia arra, hogy egy-egy területen biztosan beindul a növekedés. Mostanra Gazdagrét és Káposztásmegyer kikerült a programból, a többi területen (a Szigetközben, a [Velencei-tó térségében](#), Martonvásáron, Pestszentimrén, Soroksáron, illetve Kerepesen és Kistarcsán, valamint [Pomázon és Budakalászon](#)) előrelépésről lehet beszámolni. Gáncs Péter megemlítette továbbá a nyíregyháza-kertvárosi gyülekezet részvételével zajló [olcsvai plántálást](#), amely szorosan kapcsolódik a Magyar Falu, illetve a Felzárkózó Települések Programhoz, az onnan érkező támogatás azonban jövő év tavaszán lejár, és döntést kell hozni, hogy anyagilag is kívánja-e segíteni az ottani munkát a Magyarországi Evangélikus Egyház.

A hozzászólások során Fábri György egyházkerületi felügyelő egy szempontrendszer felállítását javasolta, amely alapján el lehetne dönteni, hogy folytatódjon-e egy-egy projekt, vagy sem. Fabiny Tamás püspök az olcsvai munkálatok kapcsán úgy fogalmazott, hogy egy oktatási vagy diakóniai intézményben sem csak az evangélikusokért vagyunk felelősek, így az ott megkezdett munka akkor is támogatható, ha nem valószínű, hogy ott ki tud alakulni „hagyományos” gyülekezet. Aradi András esperes, a zsinat lelkészi alelnöke az újonnan formálódó közösségek és az anyagyülekezetek közötti kapcsolatokról érdeklődött, egyúttal emlékeztette a zsinatot, hogy amennyiben továbbra is elköteleződik a gyülekezetplántálás mellett, akkor ahhoz az anyagi fedezetről is gondoskodni kell. A következő ülészakok feladata lesz tehát annak rögzítése, hogy hány további évre biztosítanak forrást rá a költségvetésben.

A források elapadtak, de a munkálatok folynak

A zsinat utolsó ülészakán a Magyarország Kormánya és a Magyarországi Evangélikus Egyház közötti megállapodás időarányos végrehajtásáról adott tájékoztatást Pröhle Gergely országos felügyelő és Krámer György országos irodaigazgató. Mint elhangzott, március óta semmilyen forrás nem érkezett, mindazonáltal a kormányhatározat, illetve az az alapján megkötött támogatási szerződések továbbra is érvényesek.

Az evangélikus kórház ügyében lefutott a kiviteli tervek elkészítésének közbeszerzési eljárása, de az egyház a fennálló körülmények miatt csak feltételes szerződést tudott kötni a győztes tervező céggel. Ennek többszöri meghosszabbítása után már nem volt mód újabb hosszabbításra, így az egyház minden szükséges dokumentumot megküldött a hatóságoknak, és elszámolt az eddig erre a célra érkezett támogatással. Ez azt jelenti, hogy amennyiben mégis lenne forrás a jövőben a kórházra, akkor előlről kell kezdeni a folyamatot.

Az óvodafejlesztések ügyében tizennégy intézmény megépítése, illetve bővítése szerepelt a tervekben. Ezek közül eddig csak a kecskeméti óvodát tudták megnyitni. A többi projekt az előkészítés különböző fázisainál tartott, amikor elapadtak a források. Az már most látható, hogy a megállapodásban rögzített költségkeret a jelenlegi árakkal számolva tíz intézmény megvalósítására elegendő. Az egyház már jelezte ezt az illetékes államtitkárság felé, és kérte, hogy ez az összeg oly módon legyen korrigálható, hogy el lehessen érni az eredeti célt.

A parókiák felújítása és a közösségi terek kialakítása esetében annyiban kedvezőbb a helyzet, hogy az e célokra szánt összegek már januárban-februárban megérkeztek, így a tervezett feladatokat el lehetett végezni. A [piliscsabai templom kiemelt országos projektként futó építése](#) is a tervek szerint halad, és várhatóan a következő év első hónapjaiban elkészül. A kerítés nélküli saroképület az evangélikus egyház jelenlétét és nyitottságát hirdeti majd a település lakói felé.

Az ülészen a fentiekén túl tárgyalák még a Zelenka Pál Evangélikus Szolidaritási Alapról szóló 2013. évi III. törvény módosítását (lényegében apróbb szövegváltoztatásokat eszközöltek), néhány fogalmi tisztázást tettek a zsinat ügyrendjéről szóló határozat módosítása kapcsán, és beépítették a szövegbe a távolléti ülések döntéshozatali rendjét. Az egyházi szolgálat külön területeiről szóló 2005. évi V. törvényben azt pontosították, hogy milyen feltételek mellett lehet munkaviszonyt kötni azokkal a hitoktatókkal, akiknek még nincs meg a hitoktatáshoz szükséges képesítése. A zsinat továbbá meghallgatta Gregersen-Labossa György lelkésznek, a diakóniai bizottság elnökének beszámolóját, aki a szeretetszolgálat átfogó kérdéseiről, a formálódó diakóniai stratégiáról osztott meg néhány gondolatot a jelenlévőkkel. A tervezetet a 2023. februári ülészen fogják a zsinat elé tární.

Hafenscher Károly lelkészi elnök zárszavában utalt arra, hogy a zsinati tanács meg fogja vitatni, hogy az energiaválságra tekintettel online formában tartásák-e a következő alkalmat. Addig is arra biztatta a testület tagjait, hogy kreatívan és aktívan szeressék egyházukat, gyülekezetüket, és óvják a szolgálattelvőket. Kívánságként pedig azt fogalmazta meg, hogy békesség legyen bennünk és a világban.